

10. Модернізм у музиці. «Щедрик» Леонтовича

У цьому уроці пропонується розглянути історію появи «Щедрика» Микола Леонтовича та його популяризації у світі. Також пропонується порівняти тексти українського «Щедрика» та американської Carol of the Bells — учням потрібно буде проаналізувати схожість та відмінності двох пісень. В учнів буде змога прослухати різні інтерпретації «Щедрика» та виявити зміни в мелодії. Наприкінці разом з учителем школярі спробують виділити ознаки, які можуть свідчити про достовірність інформації. Вчителю рекомендується заздалегідь підготувати проектор або екран, колонки та презентацію з відео.

ВПРАВА: Першоджерело, копії або інтерпретації в аспекті медіаграмотності

Мета вправи

- » ознайомити учнів із шедевром Миколи Леонтовича «Щедрик» та його історією;
- » розвивати вміння учнів аналізувати музичні твори;
- » ознайомити учнів із ознаками, які можуть свідчити про достовірність інформації та джерел.

Навички з інфомедійної грамотності

- » відрізняти факти від думок та суджень;
- » відрізняти достовірну інформацію від недостовірної;
- » вміння шукати і працювати з джерелами та першоджерелами.

Що необхідно підготувати до уроку?

- » дошку або фліпчартний папір і маркер;
- » презентацію «Щедрик Леонтовича та його інтерпретації»;
- » комп'ютер, проектор та екран;
- » колонки.

Інформаційна частина (історичний екскурс та причина популярності)

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням прослухати оригінал «Щедрика» Миколи Дмитровича Леонтовича в хоровому виконанні а капела за посиланням або у презентації.

ЗАПИТАЙТЕ. Як часто ви чули цю мелодію? *(Часто: в рекламі, у фільмах, на концертах.)*

Із чим вона у вас асоціюється? *(З Новим роком та Різдвом.)*

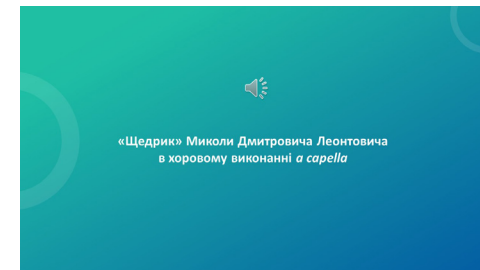
Чи знайомий вам варіант цієї пісні англійською мовою? *(Так або ні.)*

Як ви вважаєте, чому в цьому музичному творі йдеться про ластівку і пташку щедрика? *(Тому що раніше Новий рік зустрічали із приходом весни, коли прилітали пташки. За основу композитор узяв текст відомої народної пісні, яка, за словами істориків, була створена ще за часів язичництва.)*

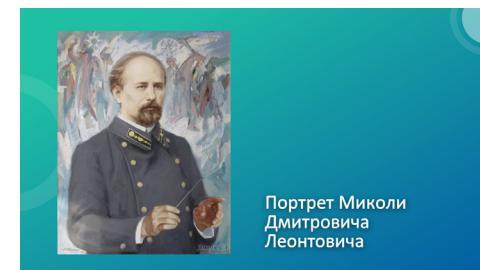
РОЗКАЖІТЬ. Хорову обробку «Щедрика» на основі народної мелодії та слів створив визначний український диригент і композитор Микола Леонтович на початку XX століття. Нині Микола Леонтович — один із найчастіше виконуваних українських композиторів. Зокрема, «Щедрик» у різдвяний час звучить по всьому світу. У Великій Британії цю пісню називають «новорічною серенадою», в Америці — «колядкою дзвонів». Без «Щедрика» просто неможливо уявити зимові свята, в усякому разі, в Німеччині, Нідерландах, Франції, Іспанії, Англії, Бельгії. Навіть дзвони на ратуші у Брюсселі вибивають «Щедрик». Але ось що цікаво: «Щедрик» не має стосунку до Різдва і взагалі релігії.

ПОЯСНІТЬ. Щедрівки співали у Щедрий вечір, напередодні старого Нового року. В цей час за традицією співаки бажали господарям багатства і миру щоб «овечки покотились, а ягнички народились», щоби був «товар весь хороший», щоби «мати мірку грошей» і «дружину чорноброву». Правда, в давнину (до XV століття) наші предки святкували Новий рік із початком весни, в березні, коли все прокидалося й відроджувалося. Тоді й співалися щедрівки, які виконували функції веснянок, тому в них і залишилися згадки про ластівок, зозуль («прилетіла ластівка», «ой, сива зозуленька») і схожу на горобця пташку щедрика (канарковий в'юрок, європейський в'юрок або жовтодзьобик), яка також прилітає на територію України тільки в кінці березня. Ластівка, як ви розумієте, в січні не прилетить.

Завдяки «Щедрику» про Україну почули в усьому світі. Вперше за кордоном її почули у виконанні хору Олександра Кошиця (ще за часів УНР його було призначено керівником Української республіканської хорової капели, спеціально створеної для пропаганди національного музичного мистецтва у світі) під час світового турне. Під час цього турне «Щедрик» став коронним номером хору. 5 жовтня 1921 року у знаменитому концертному залі «Карнегі-хол» (Нью-Йорк) Український народний хор уперше виконав «Щедрика» для американської публіки. Власне у США, в Уругваї, Аргентині, Бразилії та країнах, уподобаних українською еміграцією, «Щедрик» мав надзвичайну популярність.

Посилання «Микола Леонтович. Щедрик» <https://www.youtube.com/watch?v=n4IOIBT3cdY>

Портрет Миколи Дмитровича Леонтовича

Джерело фото
Arts.in.ua
<https://arts.in.ua/artists/AlRozh/w/176019/X>

Фото хорової капели Олександра Кошиця перед виступом у Берліні

Джерело:
Пересунько Тіна. Світовий триумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України (збірник архівних документів). Київ. Видавництво «АртЕк», 2018. 200 с. (с. 108)/

ЗВЕРНІТЬ увагу учнів на те, що в європейському культурному контексті ця музика потрапила якраз на період фовізму, одного з різновидів авангардного мистецтва. Такі яскраві народні мотиви дуже цінувалися і з'являлися у творчості Прокоф'єва, Стравінського, Бартока як актуалізація давніх народних пластів. Це був новий погляд на фольклор, пошук у ньому живих зразків, які могли би породити в музиці потужний фольклорний напрям. Язичництво входило в моду, Леонтович відгукнувся на потреби публіки.

Одним із поштовхів до популярності, звісно, було й геніальне виконання. Як талановитий промоутер і музикант, Кошиця представив мелодіку України в найкращому вигляді. І світ прихильно прийняв її. Фрагмент живої матерії з українських степів створив дивне явище, незважаючи на те, що ця нехитра обрядова пісенька була однією з найстаріших фольклорних форм (є думка, що цей мотив походить із доби мезоліту — 12 тис. років тому), але сприймалася як унікальний музичний архетип, який прокинувся в мелодії від чарівного дотику Леонтовича.

РОЗКАЖІТЬ. Українці можуть пишатися популярністю свого «Щедрика» в США, це справжній внесок у її музичну культуру. Але часто буває, що авторство дуже популярних творів може втрачатися. Так сталося і зі «Щедриком». Настільки ця пісня сподобалася американцям, що в 1936 році американець українського походження Пітер Вільховський (Peter Wilhousky), який працював для радіо NBC, створив англійську версію слів до «Щедрика». Пісня нагадувала Вільховському передзвін, і він зафіксував цей образ у своїх віршах. Згодом пісня закріпилася в музичній культурі західних країн під назвою «Колядка дзвонів» (*Carol of the Bells*). І досі американські хори, професійні й непрофесійні, співають цей твір як колядку на Різдво. Більшість американців вважають цей твір своїм національним надбанням і гадки не мають, що його створив український народ. Англійська Вікіпедія стверджує, що до 2004 року створено вже понад 150 версій «Щедрика». У формальному розумінні всі ці новітні аранжування є «обробками обробки», ось чому так важливо знати історію походження національного музичного скарбу та не забувати про першоджерело.

Практична частина.

 ЗАПРОПОНУЙТЕ учням прослухати американський варіант у виконанні групи Pentatonix та провести порівняльний аналіз текстів українського «Щедрика» та американського Carol of the Bells — https://www.youtube.com/watch?v=WSUFzC6_fp8.

Для приміток:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Українська пісня «Щедрик»	Американський варіант Carol of the Bells	Переклад українською Carol of the Bells
<p>Ще́дрик, щедри́к, ще́дрівочка, При́летіла ла́стівка, Ста́ла собі́ ще́бетати, Го́сподаря ви́кликати: «Вийди, вийди, господарю, Подивися на кошару, — Там овечки покотились, А ягнички народились. В тебе товар весь хороший, Будеш мати мірку грошей, Хоч не гроші, то полова, В тебе жінка чорноброва».</p> <p>Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівочка. Ще́дрик, щедри́к, ще́дрівочка, При́летіла ла́стівка, Ста́ла собі́ ще́бетати, Го́сподаря ви́кликати: «Вийди, вийди, господарю, Подивися на кошару, — Там овечки покотились, А ягнички народились. В тебе товар весь хороший, Будеш мати мірку грошей, Хоч не гроші, то полова, В тебе жінка чорноброва».</p> <p>Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівочка.</p>	<p>Hark how the bells, sweet silver bells, all seem to say, throw cares away</p> <p>Christmas is here, bringing good cheer, to young and old, meek and the bold,</p> <p>Ding dong ding dong that is their song with joyful ring all caroling</p> <p>One seems to hear words of good cheer from everywhere filling the air</p> <p>Oh how they pound, raising the sound, o'er hill and dale, telling their tale,</p> <p>Gaily they ring while people sing songs of good cheer, Christmas is here,</p> <p>Merry, merry, merry, merry Christmas, Merry, merry, merry, merry Christmas,</p> <p>On on they send, on without end, their joyful tone to every home</p> <p>Din don din... don!</p>	<p>Дзвоників дзвін Всім розповів: Радісний час, Свято у нас!</p> <p>Тут вже Різдво, Сміх принесло Для молодих І для старих.</p> <p>Дзинь-дзинь-дзилинь Чується дзвін. Коляднички Мов дзвіночки.</p> <p>З усіх усюд Кутю несуть, Віншують нас В Різдвяний час.</p> <p>Для всіх родин Лунає дзвін, Казку Різдва Розповіда.</p> <p>Дзвони і спів, Йдуть звідусіль. Різдво прийшло, Мир принесло.</p> <p>Хай до всіх прийде Різдво веселе! Хай до всіх прийде Різдво веселе!</p> <p>Свято іде. Хай принесе Різдвяний дзвін У кожен дім!</p> <p>Дзинь-дзинь-дзилинь.</p>

Для приміток:

Український «Щедрик»

Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівка, Стала собі щебетати, Господаря викликати: «Вийди, вийди, господарю, Подивися на кошару, — Там овечки покотились, А ягнички народились. В тебе товар весь хороший, Будеш мати мірку грошей, Хоч не гроші, то полова, В тебе жінка чорноброва.» Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівочка.	Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівка, Стала собі щебетати, Господаря викликати: «Вийди, вийди, господарю, Подивися на кошару, — Там овечки покотились, А ягнички народились. В тебе товар весь хороший, Будеш мати мірку грошей, Хоч не гроші, то полова, В тебе жінка чорноброва.» Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівочка.
--	--

Американський «Carol of the bells»	Переклад українською «Carol of the bells»
Hark how the bells, sweet silver bells, all seem to say, throw cares away Christmas is here, bringing good cheer to young and old, meek and the bold, Ding-ding-ding-dong that is their song with joyful ring all caroling One seems to hear words of good cheer from everywhere filling the air Din don din... don!	Oh how they pound, raising the sound, o'er hill and dale, telling their tale, Gaily they ring while people sing songs of good cheer, Christmas is here, Merry, merry, merry, merry Christmas, Merry, merry, merry, merry Christmas, On on they send, on without end, their joyful tone to every home Din don din... don!
Дзвоників дзвін Всім розповів: Радісний час, Свято у нас! Тут вже Різдво, Сміх принесло Для молодих І для старих. Дзинь-дзинь-дзилинь Чується дзвін. Коляднички Мов дзвіночки. З усіх усюд Кутю несуть, Віншують нас В Різдвяний час.	Для всіх родин Лунає дзвін, Казку Різдва Розповіда. Дзвони і спів, Йдуть звідусіль. Різдво прийшло, Мир принесло. Хай до всіх прийде Різдво веселе! Хай до всіх прийде Різдво веселе! Свято іде, Хай принесе Різдвяний дзвін У кожен дім! Дзинь-дзинь-дзилинь.

 ПРИМІТКА. Разом з учнями заповніть порівняльну таблицю. Намалюйте таблицю на дошці або фліпчарті та одночасно з відповідями учнів заповнювати її. Мета вправи — виявити схожість та відмінності цих двох варіантів текстів та музики. Допоможіть учням навідними запитаннями. В результаті таблиця може виглядати так:

Для приміток:

Схожість	Відмінності	
<ul style="list-style-type: none"> » добрі побажання, » позитивний настрій. 	«Щедрик»	Carol of the Bells
	<ul style="list-style-type: none"> » зустріч весни, » язичництво, » акцент на побажаннях, » індивідуальність — звернення ластівочки до одного господаря, » повторення куплету двічі. 	<ul style="list-style-type: none"> » зустріч Різдва, » християнство, » акцент на дзвіночках, » масовість — загальнолюдська радість від приходу Різдва, » немає повторень.

 ЗАПИТАЙТЕ. Чи знаєте ви якусь мелодію або композицію, яка стала дуже популярною завдяки численним інтерпретаціям, переробкам, переспівам (зараз їх називають кавер-версіями)? (Happy Birthday to you; Yesterday гурту The Beatles.) Як ви вважаєте, чому завжди важливо вказувати, хто автор будь-якої інформації — чи то музика, чи текст, чи новина? (Це повага до авторських прав. Якщо так не зробити, то це буде присвоєнням інтелектуальної власності й роботи, це несправедливо й нечесно.) Як ви вважаєте, навіщо знати першоджерело? (Щоб мати можливість робити власні висновки і формувати свою позицію на основі найбільш достовірної інформації.)

НАГОЛОСІТЬ. Зазнавши сотні переробок, інформація може трансформуватися аж до втрати своєї головної ідеї. Але так трапляється не завжди. Іноді зміст зберігається.

 ЗАПРОПОНУЙТЕ прослухати декілька інтерпретацій «Щедрика» у виконанні:

1. Девіда Хікена (David Hicken) — <https://www.youtube.com/watch?v=V1Tr1qCHwq4;>
2. гурту The PianoGuys — https://www.youtube.com/watch?v=e9GtPX6c_kg;
3. Тіни Кароль — <https://www.youtube.com/watch?v=ZZEMvVcf5-Q;>
4. баскетболістів NBA — <https://www.youtube.com/watch?v=isPm79xTzM4.>

 ПРИМІТКА. Можна послухати декілька пісень протягом 1-2 хвилин, щоб учні змогли отримати загальне уявлення.

 ЗАПИТАЙТЕ. Чи зазнала змін мелодія? (Так, це все варіації на тему «Щедрика», але мотив упізнаваний). Чи втратила свою привабливість? (Так чи ні.) Чи змінилась основна ідея твору в цих інтерпретаціях? (Відео з баскетболістами NBA — це вже не щедрівка, а от у виконанні Тіни Кароль ідея не змінилася.) Чи стала сучаснішою? (Так.) Яке виконання вам сподобалося найбільше й чому? (Варіанти учнів.)

Для приміток:

ПОЯСНІТЬ. Існує безліч варіантів використання «Щедрика» в музичному доробку сотень виконавців — поп-музика, ді-джейські інтерпретації, рок-варіанти. Також цю мелодію дуже широко використовують у рекламі, в театральних постановках, різноманітних шоу. Між іншим, мелодія української колядки звучить у серіалах «Південний парк», «Сімпсони», «Гріффіни» та фільмах «Гаррі Поттер», «Сам удома», «У дзеркала два обличчя», «Міцний горішок — 2», «Сімейка Адамсів».

ПОЯСНІТЬ. Одна з базових навичок медіаграмотності — це вміння знайти оригінал, першоджерело, впізнати й розрізнити надійні джерела інформації. Щоби вдало це робити, потрібно знати ознаки достовірної інформації. Спробуймо серед наведених ознак виділити ті, які з великою ймовірністю виведуть нас на надійні джерела.

 ПОКАЖІТЬ презентацію зі списком ознак, які можуть свідчити про достовірність інформації. Зверніть увагу, що позначка у презентації, яка вказує на правильність / неправильність, з'являється після додаткового кліку, тож одразу учні не бачать відповіді.

Зеленим кольором виділені правильні відповіді.

1. Інформація викликає сильні емоції. Яскравий кричущий заголовок.
2. Інформація містить посилання на наукову літературу або дослідження.
3. Факти відокремлені від думок та коментарів.
4. До кожного поданого факту є чітке зазначення джерел.
5. Про це розповів відомий блогер, але не надав посилання на першоджерела.
6. Інформацією поділився найкращий друг.
7. Інформація дуже поширена в соцмережах та має багато лайків.
8. Інформація з'являється на першій сторінці пошукової системи в інтернеті.
9. Інформація містить повні, дослівні, не вирвані із контексту цитати.
10. Анонімність джерела; не вказано, хто автор.
11. Інформація позначена датою, тобто можна визначити, вона свіжа чи застаріла.

 ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ. Роз'яснення відповідей.

1. Достовірна інформація також може викликати сильні емоції, але в такій інформації зазвичай відсутня гостра й емоційна лексика.
2. Коли йдеться про якісь наукові відкриття чи твердження — посилання на дослідження, наукову літературу та науковців обов'язкові. «Британські вчені» не є коректним посиланням, бо не зрозуміло, які саме це вчені.
3. Відокремлення думок від коментарів є одним із найголовніших стандартів у журналістиці. Тому оцінки й висновки журналіста, ведучого чи репортера не є прийнятними, а кожна суб'єктивна думка має бути чітко позначена [10].
4. Коли автор зазначає джерела, ми можемо перейти за посиланням або сконтактуватися із джерелом (наприклад, якщо це громадська організація або державна установа), щоби перевірити надану інформацію та підґрунтя, на якому базується той чи інший факт. Щоб остаточно впевнитися у правдивості інформації, її слід підтвердити з двох або більше джерел (наприклад, інформацію про весілля відомих зірок можна підтвердити фотографією, зверненням у РАЦС та коментарем одного з молодят).
5. Якщо надана інформація не має першоджерела, ми не маємо змоги її перевірити, а тому не можемо їй довіряти.
6. Той факт, що інформацією поділився найкращий друг, зовсім не означає, що вона автоматично не достовірною. Але ми можемо запитати у друга про джерело подібної інформації та впевнитися, що всі факти правдиві.
7. Інформація, яка має багато поширень, може бути достовірною. Але популярність будь-якої інформації не робить її достовірною.
8. Достовірною інформацією може з'явитися на першій сторінці пошукової системи, але це не є ознакою достовірної інформації. На першій сторінці пошукова система видає найпопулярніші посилання. А популярність, як і у випадку з кількістю поширень, не є ознакою достовірної інформації.
9. Цитати є посиланням на джерело інформації. Якщо цитати повні, неперевернуті та ми можемо перевірити інформацію, про яку в них йдеться, в інших джерелах, це є ознакою достовірної інформації.
10. Є випадки, коли достовірною інформацією може мати анонімне джерело. Але журналіст має обґрунтувати компетентність джерела; пояснити, чому його не названо та чому джерело побажало залишитися анонімним [10]. В інших випадках анонімність джерела або відсутність посилання на джерело не є ознакою достовірної інформації.
11. Якщо дату не вказано, ми не маємо змоги визначити, коли відбувалася та чи інша подія, та не можемо перевірити, чи змінилося щось із дати публікування цієї інформації.

Для приміток:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

СЛОВНИК

А капела — хоровий або ансамблевий спів без інструментального супроводу.

Кавер-версія — опрацювання, аранжування (англ. cover version) — авторська музична композиція (часто відома) у виконанні іншого музиканта чи колективу. Виконання кавер-версії може повністю імітувати оригінал або радикально відрізнитися від нього.

Плагіат — привласнення авторства на чужий твір або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора.

Фовізм (фр. les Fauves — «дикі») — стиль групи французьких художників початку ХХ століття, чиї роботи були радше зосереджені на мальовничості, декоративності й насиченості кольорів, аніж на зображальних чи реалістичних аспектах, як у французькому варіанті імпресіонізму.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Дяченко В. П. «Щедрик» // Микола Дмитрович Леонтович. — Видання третє / Василь Дяченко. — К. : Музична Україна, 1969. — С. 90—94.
2. Від архаїки до Голлівуда. Культурні мандри українського «Щедрика» [Електронний ресурс] // Український тиждень. — № 52 (269) від 27 грудня 2012. — Режим доступу до ресурсу: <http://m.tyzhden.ua/publication/68783>.
3. Відеоролик «Хорове виконання “Щедрика” а capella» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=n4IOlBT3cdY>.
4. Відеоролик «Carol of the Bells у виконанні Pentatonix» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=5NXT1zQjr2s>.
5. Відеоролик «Carol of the Bells у виконанні The PianoGuys» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=e9GtPX6c_kg.
6. Відеоролик «Carol of the Bells — Amazing Piano Solo — David Hicken» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=V1Tr1qCHwq4>.
7. Відеоролик «Щедрик — Тіна Кароль» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=ZZEMvVcf5-Q>.
8. Відеоролик «Американские баскетболисты простучали мячами украинский “Щедрик”» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=aCLXpaV2P-E>.

Для приміток:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Щедрик (Леонтович) [Електронний ресурс] // Вікіпедія. — Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Щедрик_Леонтович
10. Достовірність і точність: чому і коли варто вірити ЗМІ [Електронний ресурс] // Детектор медіа. — <https://video.detector.media/special-projects/novynna-gramotnist-i22#>.
11. Дмитро Чоповський. Журналістські стандарти: інформаційна довідка [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації. — Режим доступу до ресурсу: <https://imi.org.ua/monitorings/journalistski-standarti-informatsiyna-dovidka/>.
12. Козозитор Леонтович [Електронний ресурс] // Art.in.ua – Режим доступу до ресурсу: <https://arts.in.ua/artists/AIRozh/w/176019/X>
13. Пересунько Тіна. Світовий триумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України (збірник архівних документів). Київ. Видавництво «АртЕк», 2018. 200 с.

Для приміток:

ФОТО

Пересунько Тіна. Світовий триумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України (збірник архівних документів). Київ. Видавництво «АртЕк», 2018. 200 с.

Авторка вправи: Тетяна Коваленко

Навчальні матеріали розроблені в межах проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», що виконують міжнародна організація IREX та її українські партнери: МБФ «Академія української преси» і StopFake, за сприяння Міністерства освіти і науки України і підтримки Державного департаменту США та Міністерства закордонних справ і справ Співдружності націй Великої Британії.